

L'Al·legoria de la Fe de Francesc Dasí a Benissa

Josep Lluís Cebrián i Molina
Beatriu Navarro i Buenaventura

Entre les obres d'Art que conserva la vila de Benissa destaca una del segle XIX, fins ara poc coneguda, que hem atribuït a l'excel·lent pintor ceràmic valencià Francesc Dasí i Ortega (1833-1892). Es tracta d'un plafó de taulells (3x5) dedicat a l'Al·legoria de la Fe (fig. 1) que presidia l'entrada del cementeri antic del

Pla de Bonet. Aquesta necròpoli dessacralitzada s'ha convertit en el Jardí de l'Eternitat al camí de Paratella, on encara podem admirar els taulells de Dasí datats: CEMENTERIO / DE LA VILLA DE BENISA / AÑO 1876.

^...

Fig. 1: Francesc Dasí 1876. Al·legoria de la Fe. Benissa. Fot. T. Crespo

...^ La Fe és la primera de les tres virtuts teològals (Fe, Esperança i Caritat) (fig. 2) i la trobem representada per una figura femenina amb túnica blanca, amb els ulls embenats i descalça, perquè tenir fe és creure en el que no s'ha vist. Sosté a les mans els dos atributs iconogràfics característics: la creu i el calze amb la sagrada forma. A un costat del rètol funerari trobem una làpida de sepultura, la dalla i el rellotge d'arena alat, i a l'altre, la creu amb la corona de flors i el crani, tot amb dues línies de xiprers que insinuen la perspectiva. L'ambientació és amarada de romanticisme. El rellotge d'arena alat simbolitza el temps fugisser que marxa ràpidament mentre la vida passa, perquè el temps no corre, vola. La dalla simbolitza la sega de la Mort que va tallant caps, igual que a la dreta el crani del Pare Adam al peu de la creu, com si fos una creu qualsevol de fossa i un crani de difunt anònim. La Fe comporta la creença en la resurrecció de la carn i era una al·legoria teològica i culta idònia a l'entrada d'una necròpoli cristiana.

Fig. 2: La Fe entre la Caritat i l'Esperança

Els responsables del llavors nou cementiri de Benissa als afores de la vila encarregaren al pintor Dasí aquesta al·legoria ceràmica per situar-la a l'entrada i reconfortar en la Fe el tràngol de la mort de familiars, amics i veïns. Era una forma també d'embellir el nou recinte. Aquella decisió de 1876 permet avui gaudir d'una obra singular de Francesc Dasí, el millor pintor ceràmic valencià de la segona meitat del segle XIX. Els seus taulells enlluernaren els contemporanis i després de morir en 1892 el record del seu nom aconseguí sobreviure fins avui.

Va nàixer al si d'una família de llauradors de l'Horta de València. En 1843 Dasí cursava estudis de dibuix a l'Acadèmia de Sant Carles de València, on en 1845, als dotze anys, hi guanyà el premi de dibuix i figura. Malgrat destacar en la pintura sobre cavallet, l'any 1850 hagué d'abandonar els estudis per problemes familiars. Aquest contratemps dirigí Dasí vers el treball ceràmic, on trobà una sortida professional quan en 1855 va entrar d'aprenent en una fàbrica de taulells de la ciutat de València. Treballà a temporades per a diversos fabricants de València (Joan Baptista White, Gastaldo, Monleón...) i Manises: amb el temps s'havia convertit en un pintor-estrella itinerant. No era considerat un oficial-pintor de la fàbrica sinó un artista.

A grans trets podem distingir tres períodes artístics en la producció de Francesc Dasí. La primera època de formació és breu. S'iniciaria al voltant de 1855 i finalitzaria vers 1860. D'aquesta etapa de formació serien algunes obres primerenques, molt deutores encara de la tradició taulellera valenciana i protagonitzades pel dibuix previ. Entre 1860 i 1870 Dasí aconsegueix articular un estil propi ben definit que ha assolit un nivell de qualitat molt elevat i sense tenir en compte l'etapa posterior ja podria haver estat considerat el millor pintor ceràmic valencià de la segona meitat del segle XIX. Serà vers 1871 quan s'encetà un canvi en la producció de Dasí que modernitzà considerablement l'estil. La pinzellada colorista pren un protagonisme absolut. La tècnica de l'aquarel·la amb tocs de pinzell, tan present en l'època, sembla condicionar en certa manera tota la seua obra. Hom diria que aquesta transició estilística de Dasí podria haver estat conseqüència de conèixer la tècnica de la pintura impressionista francesa. També percebem certes similituds amb l'obra d'alguns pintors contemporanis com Pinazo (1849-1916) en l'etapa inicial o Fortuny (1838-1874). Francesc Dasí és capaç de plasmar la pintura contemporània sobre llenç en un suport tan imprevisible com el taulell passat pel forn. Pintà sobre taulells sí, però fou un pintor entre els pintors de cavallet de l'època. És en aquesta tercera època de maduresa (1870-1892) quan Dasí signarà algunes obres i quan els seus pinzells es convertiran simbòlicament en la darrera essència de la pintura ceràmica valenciana. La singularitat de l'Al·legoria de la Fe de Benissa en la producció del pintor rau en el fet que es tracta d'un ^...

...^ plafó monocrom mentre que la majoria de les obres de Dasí són policromes. La varietat de colors i tonalitats és una característica distintiva en la producció del pintor. Als carrers de la Marina Alta trobem un parell de plafons que també vam atribuir al pintor i mostren perfectament el colorisme de Dasí en tot l'esplendor. Prop de Benissa, a Teulada, hi ha el plafó de Sant Bonaventura de 5x3 taulells (fig. 3), amb el roig tan característic i la vegetació verda obscura de fons que fa servir l'artista. Té el mateix format que la Fe de Benissa, però en vertical. La tipografia del rètol al peu

és similar a la de l'Al·legoria de la Fe, malgrat que en ser el text més llarg, el pintor l'ha fet servir més estilitzada. A Benitatxell trobem el plafó de Santa Llúcia de 4x3 taulells (fig. 4). El rostre de la santa recorda el de Santa Rita del convent de Santa Anna de Jumella o el de la Santa Teresa del convent de les agustines de Sogorb. Obres del pintor a les comarques meridionals són també, per esmentar només algunes, els plafons de la Mare de Déu dels Dolors de Xixona, Santa Cecília d'Asp o Nostra Senyora de Gràcia de Biar avui al MARQ.

^...

Figs. 3-4: A l'esquerra, Francesc Dasí, St. Bonaventura, Teulada. A la dreta, Francesc Dasí, Sta. Llúcia, Benitatxell

...^ La raresa cromàtica del plafó de Benissa podria estar causada per la gravetat del lloc al qual anava destinat, la porta d'un cementeri, o potser reduir la despesa, ja que en les obres de taulelleria la monocromia, òbviament, sempre comportava un preu més econòmic. El cas és que la tonalitat verd grisenca és adient al tema fúnebre de l'obra i a l'indret on va ser col·locada. Quan Dasí va pintar aquest plafó de Benissa feia un any que havia mort la seua filla Josepa (3 de juny de 1875). Un any després de pintarlo, en 1877, el rei d'Espanya Alfons XII va elogiar la producció del pintor durant una visita que realitzà a la ciutat de València.

Francesc Dasí va morir a la ciutat de València el 29 de juliol de 1892 i fou soterrat al cementeri General. La necròpoli valenciana conserva encara l'àrea d'enterraments del segle XIX on hi ha soterrats nombrosos artistes i personatges de l'època. Fa uns anys vam poder localitzar el nínxol del pintor (fig. 5), el de l'esposa i el fill, i el de la filla i el sogre, la qual cosa ens permeté disposar d'algunes dates segures en la biografia del pintor i avançar en la investigació.

Fig. 5: Lápida de Francesc Dasí al Cementeri Gral. de València, 1892

BIBLIOGRAFIA

CEBRIÁN I MOLINA, Josep Lluís: "Montsant: el monestir cistercenc de Xàtiva", dins *L'art monàstic a la Corona d'Aragó: el cas valencià. Actes de les I Jornades d'Art*. Xàtiva, Ulleye, 2009. pàg. 85-99.

CEBRIÁN I MOLINA, Josep Lluís; NAVARRO I BUENAVENTURA, Beatriu: "Francesc Dasí i Ortega: pintura ceràmica devocional", dins *Llibre alternatiu fira de Xàtiva 2010*. Xàtiva, Ulleye, 2010. pàg. 101-106 i 141-149.

CEBRIÁN I MOLINA, Josep Lluís: "Mare de Déu de Gràcia", dins *Camins d'Art. Alcoi 2011. La llum de les Imatges*. València, Generalitat, 2011. Fitxa 143, pàg. 432-433.

CEBRIÁN I MOLINA, Josep Lluís: "Obres de Francesc Dasí (1833-1892) a les comarques castellonenques". *CEM Boletín de divulgación cultural*, núm. 90. Centre d'Estudis del Maestrat. Juliol/desembre 2013, pàg. 116-131.

CEBRIÁN I MOLINA, Josep Lluís; NAVARRO I BUENAVENTURA, Beatriu: *Francesc Dasí i la taulelleria valenciana del segle XIX*. Xàtiva, Ulleye, 2014.

CEBRIÁN I MOLINA, Josep Lluís; NAVARRO I BUENAVENTURA, Beatriu; SEGURA I MARTÍ, Josep Maria: "La pintura ceràmica vuitcentista a les comarques alacantines". *Canelobre* núm. 64. Revista de l'Institut alacantí de cultura Juan Gil-Albert. Hivern 2014, pàg. 218-233. ■

